

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

Traducerea și permisiunea de republicare au fost oferite sub autoritatea Direcției Generale Agent Guvernamental, Ministerul Justiției al Republicii Moldova (justice.gov.md). Permișiunea de a republica această traducere a fost acordată exclusiv în scopul includerii sale în baza de date HUDOC.

The present text and the authorisation to republish were granted under the authority of the Governmental Agent's General Department from the Ministry of Justice of the Republic of Moldova (justice.gov.md). Permission to re-publish this translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

La traduction et l'autorisation de republier ont été accordées sous l'autorité de la Direction générale de l'Agent gouvernemental du Ministère de la Justice de la République de Moldova (justice.gov.md). L'autorisation de republier cette traduction a été accordée dans le seul but de son inclusion dans la base de données HUDOC de la Cour.

SECȚIA A PATRA

CAUZA MODÂRCĂ c. MOLDOVEI

(Cererea nr. 14437/05)

HOTĂRÂRE

STRASBOURG

10 mai 2007

DEFINITIVĂ

10/08/2007

Această hotărâre poate fi subiect al revizuirii editoriale.

În cauza Modârcă c. Moldovei,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a Patra), întrunită în cadrul unei Camere compuse din:

Sir Nicolas BRATZA, *Președinte*,

Dl J. CASADEVALL,

Dl G. BONELLO,

Dl K. TRAJA,

Dl S. PAVLOVSKI,

Dl L. GARLICKI,

Dra L. MIJOVIĆ, *judcători*,

și dl T.L. EARLY, *Grefier al Secției*,

Deliberând la 12 aprilie 2007 în ședință închisă,

Pronunță următoarea hotărâre, care a fost adoptată la acea dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află cererea (nr. 14437/05) depusă împotriva Republicii Moldova la Curte, în conformitate cu prevederile articolului 34 al Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale („Convenția”) de către un cetățean al Republicii Moldova, dl Vladimir Modârcă („reclamant”), la 20 aprilie 2005.

2. Reclamantul a fost reprezentat de către dl A. Tănase, avocat din Chișinău. Guvernul Republicii Moldova („Guvernul”) a fost reprezentat de către Agentul său, dl V. Pârlog.

3. Reclamantul pretinde, în special, că a fost deținut în condiții inumane și degradante și lipsit de asistență medicală, că el a fost deținut ilegal și că instanțele de judecată nu au adus motive relevante și suficiente pentru detenția sa, că el nu a avut acces la materialele relevante din dosarul său penal pentru a contesta, în mod efectiv, detenția sa preventivă, precum și că el a fost împiedicat să aibă întrevederi confidențiale cu avocatul său.

4. Cererea a fost repartizată Secției a Patra a Curții (articolul 52 § 1 al Regulamentului Curții). La 16 septembrie 2005, o Cameră a acelei Secții a decis să comunice cererea Guvernului. În conformitate cu prevederile articolului 29 § 3 al Convenției, ea a decis examinarea fondului cererii concomitent cu admisibilitatea acesteia.

ÎN FAPT

I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI

5. Reclamantul s-a născut în anul 1949 și locuiește în Chișinău.

6. Faptele cauzei, după cum au fost prezentate de părți, pot fi rezumate în felul următor.

7. Reclamantul a lucrat ca șef al Departamentului Arhitectură și Urbanism al Consiliului municipal Chișinău, una din subdiviziunile Primăriei municipiului Chișinău. Între 24 septembrie 2004 și 23 februarie 2005, el a fost deținut în Izolatorul de Detenție Provizorie al Centrului pentru Combaterea Crimelor Economice și a Corupției (CCCEC). La 23 februarie 2005, el a fost transferat în Izolatorul Anchetei Preliminare nr. 3 al Ministerului Justiției din Chișinău („Închisoarea nr. 3”, care a fost, ulterior, redenumită „Închisoarea nr. 13”). Reclamantul suferă de „osteoporoză difuză, discopatie a vertebrelor L3-L4-L5-S1, hernie a discului în regiunea L5-S1, radiculopatie în regiunea L5-S1 și dureri sciatică.”

1. Dosarul penal împotriva reclamantului și detenția preventivă a acestuia

8. La 23 septembrie 2004, CCCEC a pornit o urmărire penală împotriva reclamantului în temeiul articolului 327 alin. (2) lit. c) al Codului penal pentru săvârșirea infracțiunii de abuz de putere la privatizarea unui lot de pământ. La 24 septembrie 2004, el a fost reținut de către ofițerii CCCEC.

9. La 27 septembrie 2004, Judecătoria Buiucani a emis un mandat de arest pe numele reclamantului pentru un termen de 30 zile. Motivele aduse de instanță pentru emiterea mandatului de arest au fost următoarele:

„Dosarul penal a fost pornit în conformitate cu legislația, în temeiul articolului 327 alin. 2 al Codului penal. [Reclamantul] este bănuț de comiterea unei infracțiuni grave pentru care legea prevede pedeapsa cu închisoare pe un termen mai mare de doi ani; probele prezentate instanței de judecată au fost obținute legal, iar judecătorului de instrucție i s-a demonstrat că [reclamantul] era, într-adevăr, periculos pentru societate, aflându-se în libertate, acesta putea să comită o nouă infracțiune sau să distrugă probele, să se eschiveze de la organul de urmărire penală sau de la instanța de judecată, putea să împiedice stabilirea adevărului și să influențeze martorii.”

10. Reclamantul a pretins că avocatul său a cerut accesul la anumite documente din dosarul său penal pentru a contesta temeiurile detenției sale preventive, însă accesul i-a fost refuzat.

11. În recursul său împotriva detenției sale preventive, reclamantul a susținut *inter alia* că el era bolnav și necesita tratament medical pentru a preveni înrăutățirea stării sănătății sale, precum și că nici o probă nu a fost prezentată instanței de judecată cu privire la pericolul eschivării sale sau influențării martorilor. El a declarat că avea familie și domiciliu permanent în Chișinău, un loc de muncă și că nu a fost condamnat anterior. La 1

octombrie 2004, Curtea de Apel Chișinău a menținut încheierea Judecătoriei Buiucani din 27 septembrie 2004. Instanța a invocat motive similare pentru detenția preventivă a reclamantului, adăugând că starea sănătății acestuia nu era incompatibilă cu detenția.

12. La 8 octombrie 2004, procuratura a pornit o nouă urmărire penală împotriva reclamantului, în temeiul articolului 327 al Codului penal, pentru săvârșirea infracțiunii de abuz de putere în legătură cu emiterea unei autorizații de construcție pentru o companie privată cu încălcarea unei decizii a Consiliului municipal. La 3 ianuarie 2005, dosarele penale împotriva reclamantului au fost conexe.

13. Reclamantul a cerut înlocuirea arestării sale preventive cu arest la domiciliu. La 19 octombrie 2004, judecătorul de instrucție al Judecătoriei Buiucani a respins această cerere. Reiterând prevederile generale ale Codului de procedură penală cu privire la măsurile preventive, inclusiv cele referitoare la arestul preventiv și arestul la domiciliu, el a constatat că reclamantul și avocatul său nu au cerut ca mandatul de arest să fie revocat și înlocuit cu o măsură alternativă. Judecătorul a constatat că prelungirea detenției preventive a reclamantului era necesară, deoarece:

„... temeiurile care au servit la aplicarea măsurii de reprimare sub formă de arest preventiv și-au păstrat forța probantă; [reclamantul] este capabil să influențeze mersul normal al urmăririi penale, poate să împiedice la stabilirea adevărului, să influențeze martorii și să se eschiveze de la organul de urmărire penală.”

La 24 octombrie 2004, dosarul penal a fost transmis spre examinare instanței de judecată.

14. La 26 octombrie 2004, Curtea de Apel Chișinău a constatat că, la 24 octombrie 2004, au expirat cele 30 de zile de arest preventiv dispuse de instanța de judecată inferioară și că examinarea oricăror chestiuni cu privire la detenția reclamantului după transmiterea spre examinare a cauzei instanței de judecată ține în primul rând de competența instanței care judecă cauza. Se pretinde că cererea avocatului de a avea acces la anumite materiale din dosarul împotriva reclamantului a fost din nou respinsă.

15. La 1 noiembrie 2004, reclamantul a cerut încetarea procesului penal împotriva sa ca nefondat și revocarea arestului sau schimbarea acestuia cu garanția personală din partea a trei cetățeni bine-cunoscuți.

16. La 2 noiembrie 2004, Judecătoria Centru a respins aceste cereri ca nefondate. Ea a constatat că temeiurile pentru detenție au rămas valabile și că nu exista nici un motiv de a crede că reclamantului nu i s-ar putea acorda asistență medicală în Izolatorul de Detenție Provizorie al CCCEC. Reclamantul a atacat cu recurs această încheiere de două ori, însă recursurile nu au fost examinate, instanțele de judecată constatând că încheierile emise în ședința preliminară nu puteau fi contestate cu recurs.

17. La 15 noiembrie 2005, instanța de judecată a dispus înlocuirea detenției reclamantului cu arest la domiciliu.

2. Pretinsa ingerință în comunicarea dintre reclamant și avocatul acestuia

18. Avocatul reclamantului a cerut permisiunea de a avea întrevederi confidențiale cu clientul său. Lor li s-a oferit o cameră în care ei erau separați de un perete de sticlă și, aparent, trebuiau să strige pentru a se auzi reciproc. Din înregistrarea video prezentată de Guvern, se pare că în camera prevăzută pentru întrevederile dintre avocați și clienți din cadrul Izolatorului de Detenție Provizorie al CCCEC, spațiul prevăzut pentru deținuți este separat de restul camerei printr-o ușă și un geam. Aparent, geamul este făcut din două bucăți de sticlă. Ambele bucăți de sticlă au găuri mici care au fost făcute cu un burghiu. Mai mult, între cele două bucăți de sticlă ale geamului există o plasă densă de culoare verde făcută fie din sârmă subțire sau din plastic, care acoperă toată porțiunea găurită a geamului. Se pare că acolo nu există spațiu pentru transmiterea documentelor dintre avocat și client.

19. Refuzând de mai multe ori să aibă întrevederi în astfel de condiții, reclamantul a solicitat Judecătoriei Buiucani să oblige administrația Izolatorului de Detenție Provizorie al CCCEC să permită întrevederi confidențiale. La 13 octombrie 2004, instanța de judecată a respins demersul ca nefondat, constatând că nu a fost încălcat nici un drept al reclamantului și că întrevederea a avut loc „în condițiile Izolatorului de Detenție Provizorie al CCCEC și în conformitate cu articolul 187 al Codului de procedură penală”.

20. La 1 noiembrie 2004, avocatul său a solicitat din nou instanței de judecată să oblige administrația Izolatorului de Detenție Provizorie să permită întrevederi confidențiale cu clientul său. La 2 noiembrie, Judecătoria Centru a admis acest demers.

21. La 4 noiembrie 2004, avocatul reclamantului a prezentat această încheiere administrației CCCEC și a solicitat o încăpere separată pentru a se întâlni cu clientul său în condiții de confidențialitate. Cu toate acestea, ei au trebuit să se întâlnească în aceeași cameră separată de peretele de sticlă.

22. La 16 noiembrie 2004, avocatul reclamantului a solicitat din nou Judecătoriei Centru să oblige administrația CCCEC să permită întrevederi confidențiale cu clientul său. La 19 noiembrie 2004, el l-a informat pe Procurorul General despre imposibilitatea sa și a clientului său de a se întâlni de cinci ori între septembrie și noiembrie 2004, din cauza lipsei confidențialității și despre greva foamei declarată de reclamant în semn de protest împotriva acestei situații, grevă care s-a sfârșit doar atunci când instanța de judecată a admis demersul său pentru întrevederi confidențiale la 2 noiembrie 2004. El s-a referit la o grevă a Baroului Avocaților din Republica Moldova din aprilie-mai 2003 în semn de protest față de lipsa de confidențialitate a întrevederilor cu clienții. Mai mult, procurorul responsabil de cauza reclamantului a susținut cererea acestuia pentru întrevederi confidențiale.

23. La 23 noiembrie 2004, Judecătoria Centru a constatat că încheierea sa din 2 noiembrie 2004 nu a fost executată și a dispus aplicarea unei amenzi Directorului CCCEC, care urma a fi plătită în folosul statului.

24. La 26 noiembrie 2004, avocatul reclamantului a solicitat din nou Judecătoria Centru să oblige administrația CCCEC să permită întrevederi confidențiale. În încheierea sa din 3 decembrie 2004, instanța de judecată s-a referit la o scrisoare din partea administrației Izolatorului de Detenție Provizorie, în care se declara că în camera pentru întrevederi nu a fost instalat nici un dispozitiv de interceptare. De asemenea, instanța de judecată a constatat că peretele de sticlă nu împiedica purtarea unor discuții confidențiale și că el era necesar pentru a proteja sănătatea și siguranța reclamantului și pentru a preveni „orice acțiuni distructive cu scopul de a împiedica stabilirea adevărului”. Instanța de judecată a ordonat CCCEC să permită întrevederi confidențiale în aceeași cameră pentru întrevederi ca și anterior. Ea nu a anulat încheierea sa din 2 noiembrie 2004.

25. Potrivit reclamantului, la începutul lunii februarie 2005, el a discutat cu avocatul său în camera pentru întrevederi despre anumite documente relevante cauzei sale și i-a spus acestuia unde se află acele documente. Atunci când avocatul a mers să ia documentele relevante, ofițerii CCCEC se aflau deja la acea adresă. Pe parcursul aceleiași perioade, lui i s-ar fi cerut de către administrația CCCEC să se abțină de la folosirea cuvintelor nepoliticoase în adresa ei, cuvinte pe care el le-a folosit într-o discuție cu avocatul său în camera pentru întrevederi. Guvernul nu a comentat aceste acuzații.

3. Condițiile de detenție și asistența medicală în centrele de detenție preventivă

26. Potrivit reclamantului, lui nu i s-a acordat nici o asistență medicală în timp ce era deținut la Izolatorul de Detenție Provizorie al CCCEC, în absența oricărui personal medical acolo. El s-a plâns în câteva cereri ale sale *habeas corpus* de posibila înrăutățire a stării sănătății sale ca rezultat al detenției sale. Mai mult, asistența medicală acordată în Închisoarea nr. 3 a fost inadecvată și el trebuia să se bazeze pe medicamentele trimise lui de soția sa.

27. Medicul reclamantului a recomandat ca acesta să primească tratament osteopatic o dată la fiecare trei luni, iar în timpul crizelor de durere, să evite frigul și umezeala, precum și să primească balneoterapie la fiecare șase luni.

28. Potrivit reclamantului, celula în care el a fost deținut între 23 februarie 2005 și 15 noiembrie 2005 în Închisoarea nr. 3 avea o suprafață de 10 m² pentru patru deținuți. Deoarece mai mult de jumătate din această suprafață era ocupată de paturile în nivele, o masă, o chiuvetă și un veceu, spațiul rămas liber era de 4.78 m², adică 1.19 m² pentru un deținut. Celula avea acces foarte limitat la lumina zilei, deoarece fereastra era acoperită cu

trei straturi de plasă din metal. Ea nu era încălzită sau ventilată în mod corespunzător. Reclamantul și ceilalți deținuți trebuiau să-și aducă propriile haine și așternuturi, să repare și să mobilizeze celula. Mai mult, statul a alocat aproximativ EUR 0.28 pe zi pentru cumpărarea hranei pentru fiecare deținut (ceea ce reprezenta 35-40 % din suma necesară pentru hrană, conform estimărilor autorităților), iar hrana era necomestibilă. Apa și electricitatea erau livrate potrivit unui orar și nu erau disponibile în anumite perioade, inclusiv pe parcursul întregii nopți. Deținuții trebuiau să se abțină de la utilizarea veceului în asemenea perioade pentru a limita mirosul. În ziua de baie, pe tot parcursul zilei, în celulă nu era practic apă din robinet. Veceul era situat chiar în fața mesei și mirosea urât. *In fine* spațiul pentru plimbările zilnice era situat chiar sub orificiul de evacuare a sistemului de ventilație aflat în partea izolatorului unde erau tratați deținuții bolnavi de tuberculoză, creând un pericol real de infecție. Guvernul nu a comentat această acuzație.

29. Potrivit Guvernului, condițiile în care a fost deținut reclamantul au fost corespunzătoare, după cum rezultă dintr-o înregistrare video a celulei și a altor părți ale izolatorului. Celula era într-o stare igienică bună și era mobilată, ventilată și încălzită corespunzător, fiind destinată pentru deținerea persoanelor ale căror funcții anterioare le expuneau unei amenințări cu violența din partea altor deținuți. Se permitea o plimbare zilnică timp de o oră și să facă duș o dată în săptămână. Mai mult, reclamantul a fost vizitat în mod regulat de diferiți medici de la spitalul penitenciar și a primit toată asistența necesară. *In fine* Guvernul a prezentat probe medicale, prin care a demonstrat că recomandarea medicului cu privire la tratamentul osteopatic nu a fost urmată pe parcursul anului anterior arestării reclamantului.

II. MATERIALE NE-CONVENȚIONALE

A. Practica și dreptul interne pertinente

30. Practica și dreptul interne pertinente au fost expuse în cauza *Boicenco v. Moldova*, nr. 41088/05, §§ 64-71. În special, în ceea ce privește epuizarea căilor de recurs interne, Guvernul a invocat următoarele.

31. Guvernul s-a referit la articolul 53 al Constituției, articolul 1405 al Codului civil și la Legea nr. 1545 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, precum și la cauza *Drugalev c. Ministerului Afacerilor Interne și Ministerului Finanțelor*, menționată în *Boicenco*, citată mai sus, §§ 68-71).

32. Partea relevantă a articolului 66 al Codului de procedură penală este următoarea:

„...“

(2) Învinuitul ... are dreptul:

...

(21) să ia cunoștință de materialele trimise în judecată pentru confirmarea arestării sale;"

33. Între 1 și 3 decembrie 2004, Baroul Avocaților din Republica Moldova a organizat o altă grevă, refuzând să participe la orice proceduri în legătură cu persoanele deținute în Izolatorul de Detenție Provizorie al CCCEC, până când administrația va fi de acord să asigure avocaților camere pentru întrevederi confidențiale cu clienții lor. Cerințele Baroului Avocaților au fost refuzate (a se vedea *Șarban v. Moldova*, nr. 3456/05, § 126, 4 octombrie 2005).

34. La 26 martie 2005, Baroul Avocaților din Republica Moldova a organizat o reuniune la care Președintele Baroului Avocaților și un alt avocat au informat participanții la reuniune că ei au făcut parte, împreună cu reprezentanți ai Ministerului Justiției, dintr-o comisie care a inspectat Izolatorul de Detenție Provizorie al CCCEC. Pe parcursul inspecției, ei au cerut ca peretele de sticlă să fie scos pentru a verifica dacă acolo nu sunt dispozitive de interceptare. Ei au subliniat că era necesar de a scoate doar câteva șuruburi și au propus ca toate cheltuielile de verificare să fie acoperite de Baroul Avocaților. Administrația CCCEC a respins propunerea.

35. Reclamantul s-a referit la cauza *Paladi* (la încheierea din 20 septembrie 2005), în care o plângere cu privire la insuficiența asistenței medicale în spitalul penitenciar și o cerere de a primi o astfel de asistență într-un spital specializat nu au fost examinate decât peste aproape trei luni, deși s-a invocat expres articolul 3 al Convenției.

36. La 24 octombrie 2003, Parlamentul a adoptat Hotărârea nr. 415-XV privind aprobarea Planului național de acțiuni în domeniul drepturilor omului pentru anii 2004-2008. Planul include un număr de obiective pentru anii 2004-2008 cu scopul de îmbunătățire a condițiilor de detenție, inclusiv reducerea supraaglomerării, îmbunătățirea tratamentului medical, antrenarea în muncă și reintegrarea deținuților, precum și instruirea personalului. Rapoarte regulate urmează să fie întocmite cu privire la implementarea Planului. La 31 decembrie 2003, Guvernul a adoptat Hotărârea cu privire la aprobarea Concepției reformării sistemului penitenciar și Planul de măsuri pe anii 2004-2013 pentru realizarea Concepției reformării sistemului penitenciar, ambele având scopul *inter alia* de îmbunătățire a condițiilor de detenție în penitenciare.

37. La o dată nespecificată, Ministerul Justiției a aprobat „Raportul său cu privire la implementarea de către Ministerul Justiției a capitolului 14 al Planului național de acțiuni în domeniul drepturilor omului pentru anii 2004-2008, aprobat prin Hotărârea Parlamentului nr. 415-XV din 24 octombrie 2003”. La 25 noiembrie 2005, Comisia parlamentară pentru drepturile omului a aprobat un raport cu privire la implementarea Planului

național de acțiuni. Ambele aceste rapoarte au confirmat finanțarea insuficientă a sistemului penitenciar, precum și omisiunea de a implementa pe deplin planul de acțiuni în ceea ce privește izolatoarele de detenție provizorie din Republica Moldova, inclusiv Închisoarea nr. 3 din Chișinău. Primul din aceste rapoarte menționa *inter alia* că „atât timp cât obiectivele și acțiunile din [Planul Național de acțiuni] nu au acoperire financiară necesară ... el va rămâne doar o bună încercare a statului de a respecta drepturile omului, descrise în Hotărârea Parlamentului nr. 415-XV din 24 octombrie 2003, soarta căreia este neimplementarea sau implementarea parțială.”

B. Raportul Comitetului European pentru prevenirea torturii și tratamentelor sau pedepselor inumane sau degradante (CPT)

38. În raportul său întocmit în urma vizitei din 20-30 septembrie 2004, CPT a constatat că (traducere neoficială):

„55. Situația în majoritatea penitenciarelor vizitate, impusă de starea economică din țară, a rămas dificilă și s-au regăsit un șir de probleme ce țin de condițiile materiale și regimurile de detenție care au fost deja identificate în timpul vizitelor din 1998 și 2001.

La aceasta se adaugă problema supraaglomerării, care rămâne gravă. De fapt, chiar dacă penitenciarele vizitate nu funcționau la capacitatea lor deplină – precum este cazul Închisorii nr. 3 în care numărul deținuților s-a redus sensibil în comparație cu cel din ultima vizită a Comitetului - ele continuă să fie extrem de aglomerate. De fapt, norma de spațiu mai era încă bazată pe un nivel foarte criticabil de 2 m² pentru un deținut, care, în practică, este deseori și mai mică.

79. Vizita de observare efectuată în Închisoarea nr. 3 din mun. Chișinău nu aduce vești îmbucurătoare. Progresele constatate sunt de fapt minime și se limitează la niște reparații curente. Reparația sistemului de ventilare a putut fi efectuată, în primul rând, datorită susținerii financiare a societății civile (în special, a ONG-urilor), iar crearea locurilor pentru plimbări zilnice se datorează susținerii din partea deținuților și a familiilor lor.

Reparația, renovarea și întreținerea celulelor sunt puse, în totalitate, în sarcina deținuților și a familiilor lor, care, de asemenea, plătesc pentru materialele necesare. La fel, ei trebuie să-și aducă cearșafuri și lenjerie de pat, instituția penitenciară putând să le acorde doar saltele folosite.

...Într-un cuvânt, condițiile de viață în marea majoritate a celulelor din blocurile I - II și din celulele de tranzit continuă a fi mizerabile. ...

În fine, deși a fost redusă drastic supraaglomerarea, se observă, în continuare, un nivel foarte înalt, chiar intolerabil al ratei de ocupare a celulelor.

83. ... peste tot, cantitatea și calitatea hranei deținuților constituie o îngrijorare deosebită. Delegația a primit numeroase plângeri cu privire la lipsa cărnii și a produselor lactate. Constatările delegației, atât cu privire la stocurile de hrană, cât și la meniuri, confirmă credibilitatea acestor plângeri. De asemenea, constatările ei confirmă că în anumite locuri (în Închisoarea nr. 3, ...) hrana servită era respingătoare și, cu adevărat, necomestibilă (spre exemplu, prezența insectelor și a paraziților).

Acest lucru nu este deloc surprinzător, având în vedere starea generală a bucătăriilor și echipamentul modest al acestora.

Autoritățile moldovenești au subliniat întotdeauna dificultățile financiare în asigurarea alimentării adecvate a deținuților. Totuși, Comitetul insistă că aceasta constituie o cerință fundamentală a vieții, care trebuie asigurată de către stat persoanelor aflate în custodia acestuia și că nimic nu poate să-l exonereze de o astfel de responsabilitate. ...”

C. Acte ale Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei

39. Rezoluția (73)5 a Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei cu privire la Regulile standard minime cu privire la tratamentul deținuților (adoptată de Comitetul de Miniștri la 19 ianuarie 1973), în partea sa relevantă, prevede următoarele:

„93. Orice deținut preventiv are dreptul, de la încarcerarea sa, să-și aleagă un avocat sau să i se permită să solicite asistență juridică gratuită, atunci când o astfel de asistență este disponibilă, să primească vizite ale avocatului său în vederea apărării sale, și să pregătească și să transmită acestuia, precum și să primească de la acesta, instrucțiuni confidențiale. La cerere, deținutului trebuie să i se acorde toate facilitățile necesare în acest scop. În special, lui i se va acorda asistență gratuită din partea unui interpret în toate relațiile esențiale cu administrația, precum și pentru a-și pregăti apărarea. Întrevederile dintre deținut și avocatul său pot fi urmărite vizual, dar nu și ascultate, fie direct sau indirect, de un angajat al poliției sau al instituției.”

40. Recomandarea Rec(2006)2 a Comitetului de Miniștri statelor membre referitoare la Regulile Penitenciare Europene (adoptată de către Comitetul de Miniștri la 11 ianuarie 2006 în cadrul celei de-a 952-a reuniuni a Viceministrilor), în partea sa relevantă, prevede următoarele:

„23.1 Toți deținuții au dreptul să solicite consiliere juridică, iar autoritățile penitenciarului trebuie să le faciliteze accesul la o astfel de consiliere. ...

23.4 Consultanța și alte comunicări, inclusiv corespondența, purtate între un deținut și avocatul său pe probleme juridice trebuie să rămână confidențiale. ...

23.6 Deținuților trebuie să li se permită accesul la documentele referitoare la procedurile judiciare care îi privesc sau vor fi autorizați să le păstreze în posesia lor.”

ÎN DREPT

41. Reclamantul s-a plâns de încălcarea drepturilor sale garantate de articolul 3 al Convenției. Articolul 3 prevede următoarele:

„Nimeni nu poate fi supus torturii, nici pedepselor sau tratamentelor inumane ori degradante.”

42. De asemenea, reclamantul s-a plâns că detenția sa după expirarea ultimei încheieri de arestare, la 24 octombrie 2004, nu a fost „legală” în

sensul articolului 5 § 1 al Convenției, partea relevantă a căruia este următoarea:

„1. Orice persoană are dreptul la libertate și la siguranță. Nimeni nu poate fi lipsit de libertatea sa, cu excepția următoarelor cazuri și potrivit căilor legale:

...

(c) dacă a fost arestat sau reținut în vederea aducerii sale în fața autorității judiciare competente, atunci când există motive verosimile de a bănui că a săvârșit o infracțiune sau când există motive temeinice de a crede în necesitatea de a-l împiedica să săvârșască o infracțiune sau să fugă după săvârșirea acesteia;”

43. De asemenea, reclamantul s-a plâns că detenția sa preventivă nu s-a bazat pe motive „relevante și suficiente”. Partea relevantă a articolului 5 § 3 este următoarea:

„3. Orice persoană arestată sau deținută, în condițiile prevăzute de paragraful 1 lit. c) din prezentul articol ... are dreptul de a fi judecată într-un termen rezonabil sau eliberată în cursul procedurii. Punerea în libertate poate fi subordonată unei garanții care să asigure prezentarea persoanei în cauză la audiere.”

44. La fel, reclamantul a pretins, în temeiul articolului 8 al Convenției, că discuțiile cu avocatul său s-au desfășurat printr-un perete de sticlă și au fost ascultate sau, posibil, chiar înregistrate și că autoritățile nu i-au pus la dispoziție condiții adecvate pentru discuții confidențiale cu avocatul său. Deși această pretenție nu a fost comunicată, Guvernul, totuși, a prezentat comentarii cu privire la ea. În observațiile sale, reclamantul s-a referit la această pretenție prin prisma articolului 5 § 4 al Convenției. După ce i s-a dat posibilitatea să comenteze cu privire la această schimbare, Guvernul nu a mai prezentat nici un comentariu cu privire la această pretenție. Curtea, care este prima autoritate care decide ce calificare urmează a fi dată în drept faptelor unei cauze (a se vedea, *Guerra and Others v. Italy*, hotărâre din 19 februarie 1998, *Reports of Judgments and Decisions* 1998-I, § 44), consideră că este mai potrivit de a examina chestiunea invocată de reclamant prin prisma articolului 5 § 4 al Convenției.

Paragraful 4 al articolului 5 prevede următoarele:

„Orice persoană lipsită de libertatea sa prin arestare sau deținere are dreptul să introducă un recurs în fața unui tribunal, pentru ca acesta să statueze într-un termen scurt asupra legalității deținerii sale și să dispună eliberarea sa dacă deținerea este ilegală.”

I. ADMISIBILITATEA PRETENȚIILOR

A. Pretențiile formulate în temeiul articolului 3 al Convenției

1. Condițiile de detenție

45. Reclamantul a pretins că lipsa asistenței medicale în Izolatorul de Detenție Provizorie al CCCEC și condițiile sale de detenție în Închisoarea

nr. 3 au constituit tratament inuman și degradant, care contravine articolului 3 al Convenției (a se vedea paragrafele 26-28 de mai sus).

46. Guvernul a susținut că reclamantul nu a epuizat căile de recurs interne disponibile în ceea ce privește pretențiile formulate în temeiul articolului 3 al Convenției.

47. Referitor la intentarea unei acțiuni civile pentru a cere încetarea imediată a unei preținse violări (cauza *Drugalev*), Curtea a constatat deja că aceasta nu a constituit o probă suficientă pentru a demonstra că un astfel de recurs era efectiv în perioada relevantă (a se vedea *Holomiov v. Moldova*, nr. 30649/05, § 106, 7 noiembrie 2006). Nefiind informată despre vreo evoluție care să fi avut loc după hotărârea *Drugalev*, Curtea nu vede vreun alt motiv pentru a se abate de la acea constatare în această cauză. Prin urmare, această pretenție nu poate fi respinsă pentru neepuizarea căilor de recurs interne disponibile.

2. Pretinsa lipsă a asistenței medicale

48. În ceea ce privește pretenția cu privire la lipsa asistenței medicale în Izolatorul de Detenție Provizorie al CCCEC, Curtea notează că reclamantul a formulat pretenții generale cu privire la o posibilă înrăutățire a stării sănătății sale (a se vedea paragrafele 11 și 26 de mai sus). Totuși, el nu a cerut niciodată personalului izolatorului de detenție provizorie să-i acorde asistență medicală în legătură cu o problemă specifică; mai mult, el a fost vizitat de mai multe ori de medici de la Spitalul Penitenciar. Deși se pare că medicul reclamantului i-a recomandat tratament regulat, care nu i-a fost administrat în timpul detenției, este, de asemenea, clar că acel tratament nu a fost urmat în anul anterior reținerii sale (a se vedea paragrafele 27 și 29 de mai sus).

49. Curtea consideră că lipsa asistenței medicale în circumstanțe în care o astfel de asistență nu este necesară nu poate, prin sine, să constituie o violare a articolului 3 al Convenției. Prin urmare, Curtea conchide că această pretenție este vădit nefondată în sensul articolului 35 § 3 al Convenției.

B. Pretențiile formulate în temeiul articolului 5 al Convenției

50. Reclamantul a pretins că drepturile sale garantate de articolul 5 §§ 1, 3 și 4 al Convenției au fost încălcate, deoarece el a fost deținut fără o bază legală după 24 octombrie 2004; instanțele judecătorești nu au adus în deciziile lor de autorizare și prelungire a detenției sale preventive „motive relevante și suficiente”; avocatul său nu a avut acces la nici o parte a dosarului penal, pentru a contesta efectiv detenția sa preventivă și pentru a formula cereri *habeas corpus*; și că el nu a putut să se întâlnească cu avocatul său în condiții de confidențialitate.

51. Guvernul a susținut că, în conformitate cu principiul subsidiarității, le revine, în primul rând, instanțelor judecătorești naționale să determine legalitatea detenției reclamantului. Dacă s-ar fi constatat de către instanțele judecătorești naționale că el a fost deținut ilegal, el ar fi putut pretinde prejudicii în conformitate cu legislația. Mai mult, instanțele judecătorești aveau competența să aplice direct Convenția. Reclamantul nu a fost de acord.

1. Accesul la materialele relevante ale dosarului

52. Curtea notează că părțile dispută dacă au fost făcute cereri verbale de acces la materialele dosarului. Curtea nu dispune de mijloace pentru a stabili dacă astfel de cereri au fost într-adevăr făcute. Totuși, ea notează că reclamantul nu a prezentat nici o probă că el s-ar fi plâns de refuzul procurorului de a-i permite lui sau avocatului său accesul la materialele relevante ale dosarului său, deși, în conformitate cu legislația, el avea dreptul la un astfel de acces (a se vedea paragraful 32 de mai sus).

Prin urmare, această pretenție urmează a fi respinsă pentru neepuizarea căile de recurs interne, în modul stabilit de articolul 35 §§ 1 și 4 al Convenției.

2. Pretinsa lipsă a unei baze legale valide pentru detenția reclamantului după 24 octombrie 2004

53. Curtea notează că reclamantul nu a invocat pretenția sa formulată în temeiul articolului 5 § 1 în fața instanțelor judecătorești naționale. Ea reamintește că, în conformitate cu articolul 35 § 1 al Convenției, reclamantul, în mod normal, ar trebui să folosească remediile care sunt accesibile și suficiente pentru a permite redresarea în ceea ce privește încălcările pretinse. Existența remediilor în cauză trebuie să fie suficient de certă nu numai în teorie, dar și în practică, fără de care ele vor fi lipsite de accesibilitatea și eficiența necesare (a se vedea, printre altele, *Akdivar and Others v. Turkey*, hotărâre din 16 septembrie 1996, *Reports of Judgments and Decisions* 1996-IV, p. 1210, § 66).

54. Curții i se pare că în Republica Moldova exista o practică generală de a deține inculpații, după transmiterea dosarelor lor spre examinare instanței de judecată, fără emiterea unei încheieri judecătorești în acest sens. Ea notează poziția Guvernului pârât în mai multe cauze recente (a se vedea *Boicenco*, citată mai sus, § 146, *Holomiov*, citată mai sus, § 123, și alte cauze aflate pe rolul Curții), în care Guvernul a considerat această practică ca fiind legală și bazată pe mai multe prevederi ale Codului de procedură penală. El nu a prezentat exemple de derogări ale instanțelor judecătorești naționale de la practica descrisă mai sus. Într-adevăr, reclamantii, în ambele cauze menționate mai sus, au invocat, în mod expres, această chestiune în fața instanțelor judecătorești naționale, însă plângerile lor au fost respinse.

55. Mai mult, în această cauză, Curtea de Apel a menționat expres expirarea perioadei de detenție de 30 de zile autorizată prin ultima încheiere judecătorească cu privire la detenția reclamantului (a se vedea paragraful 14 de mai sus) și s-a bazat pe faptul că dosarul a fost transmis în judecată atunci când a decis să nu examineze recursul lui împotriva încheierii prin care s-a respins cererea sa *habeas corpus*.

56. Având în vedere cele de mai sus, Curtea consideră că reclamantul nu a avut nici o șansă reală de succes dacă ar fi depus o plângere cu privire la lipsa unei baze legale pentru detenția sa, având în vedere practica generală de a permite autorităților să-l dețină în lipsa unei încheieri emise de o instanță judecătorească. Se pare că această practică era aplicată sistematic de instanțele judecătorești la respingerea oricărei contestări a detenției și era pe deplin susținută de Guvern.

3. Pretinsa lipsă a motivelor „relevante și suficiente” pentru detenție

57. De asemenea, Curtea notează că reclamantul a invocat pretenția sa formulată în temeiul articolului 5 § 3 în fața instanțelor judecătorești naționale, care nu au constatat nici o aparență a unei încălcări (a se vedea paragrafele 11 și 13-16 de mai sus). În astfel de circumstanțe, nu ar fi rezonabil de a cere reclamantului să inițieze noi proceduri prin care să pretindă compensații pentru pretinsele violări pe care instanțele judecătorești le-au respins deja.

C. Concluzie

58. Luând în considerație cele de mai sus, Curtea conchide că pretențiile formulate în temeiul articolului 3 cu privire la condițiile de detenție și pretențiile formulate în temeiul articolului 5 cu privire la lipsa unei baze legale și a motivelor relevante și suficiente pentru detenție nu pot fi declarate inadmisibile pentru neepuizarea căilor de recurs interne. Prin urmare, obiecția Guvernului cu privire la aceste pretenții urmează a fi respinsă. Nu a fost invocată nici o obiecție cu privire la pretenția privind refuzul de a permite întrevederi confidențiale cu avocatul reclamantului (articolul 5 § 4 al Convenției).

59. În continuare, Curtea consideră că pretențiile reclamantului formulate în temeiul articolelor 3 (cu privire la condițiile de detenție) și 5 §§ 1, 3 și 4 ale Convenției ridică chestiuni de fapt și de drept care sunt suficient de serioase încât determinarea lor să depindă de examinarea fondului. Prin urmare, ea declară aceste pretenții admisibile. În conformitate cu decizia sa de a aplica articolul 29 § 3 al Convenției (a se vedea paragraful 5 de mai sus), Curtea va purcede imediat la examinarea fondului acestor pretenții.

II. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 3 AL CONVENȚIEI

60. Reclamantul s-a plâns de o încălcare a drepturilor sale garantate de articolul 3 al Convenției în ceea ce privește condițiile sale de detenție în Închisoarea nr. 3 din Chișinău între 23 februarie și 15 noiembrie 2005 (a se vedea paragrafele 26-28 de mai sus). De asemenea, el s-a bazat pe constatările CPT și pe cele ale autorităților naționale (a se vedea paragrafele 37 și 38 de mai sus).

61. Guvernul a susținut că condițiile de detenție a reclamantului în Închisoarea nr. 3 erau acceptabile (a se vedea paragraful 29 de mai sus). Mai mult, autoritățile au întreprins mai multe acțiuni cu scopul de îmbunătățire a condițiilor de detenție (a se vedea paragraful 36 de mai sus).

62. Curtea reamintește că articolul 3 al Convenției consfințește una din cele mai fundamentale valori ale unei societăți democratice. Acesta interzice, în termeni absoluți, tortura și tratamentele sau pedepsele inumane ori degradante, indiferent de circumstanțe și de comportamentul victimei (a se vedea, spre exemplu, *Labita v. Italy* [GC], nr. 26772/95, § 119, ECHR 2000-IV). Curtea se referă la alte principii bine stabilite în jurisprudența sa în ceea ce privește, în special, condițiile de detenție (a se vedea *Șarban*, citată mai sus, §§ 75-77, 4 octombrie 2005).

63. În această cauză nu se dispută faptul că reclamantul a fost deținut împreună cu alte trei persoane într-o celulă cu suprafața de 10 m² (ceea ce constituie 2.5 m² pentru un deținut). Mai mult, Guvernul nu a contestat calculele reclamantului și planul celulei, potrivit cărora mai mult de jumătate din suprafața celulei era ocupată de mobilierul din celulă și că fiecărui deținut îi rămâneau 1.19 m² de spațiu liber (a se vedea paragrafele 28 și 29 de mai sus). Se notează că CPT consideră că 4 m² pentru un deținut este un standard potrivit și dorit pentru o celulă de detenție (a se vedea *Ostrovar v. Moldova*, nr. 35207/03, § 82, 13 septembrie 2005).

64. Curtea a constatat deja că supraaglomerarea severă ridică în sine o chestiune prin prisma articolului 3 al Convenției (a se vedea *Kadiķis v. Latvia* (no. 2), nr. 62393/00, § 52, 4 mai 2006). De asemenea, ea notează că reclamantul a trebuit să petreacă 23 de ore pe zi în condiții de înghesuire (a se vedea paragraful 29 de mai sus) și că singura oră acordată pentru plimbări zilnice se pare că a expus sănătatea sa unui risc de infectare cu tuberculoză (a se vedea paragraful 28 de mai sus).

65. Curtea notează că Guvernul nu a contestat prezența a trei straturi de plasă din metal pe fereastra celulei care, potrivit reclamantului, bloca cea mai mare parte a luminii naturale. În mod similar, nu a fost dat nici un răspuns la pretenția reclamantului precum că aprovizionarea cu electricitate și apă era întreruptă pentru anumite perioade, în special pe parcursul nopții, și că deținuții din celula reclamantului trebuiau să se abțină de la folosirea veceului în aceste perioade pentru a limita mirosul (a se vedea paragrafele 28 și 29 de mai sus).

66. Nu s-a contestat faptul că reclamantul nu a fost asigurat cu lenjerie de pat sau haine de penitenciar și că a trebuit să investească, împreună cu alți co-deținuți, în repararea și mobilarea celulei. Mai mult, masa pentru mâncare era situată în apropierea veceului, care mirosea urât.

67. De asemenea, nu s-a contestat faptul că cheltuielile zilnice pentru hrană erau limitate la EUR 0.28 pe zi pentru un deținut. Curtea notează că CPT a confirmat că, în octombrie 2004, situația în acest domeniu lăsa mult de dorit, hrana fiind „respingătoare și, cu adevărat, necomestibilă” (a se vedea paragraful 38 de mai sus).

68. Rezumând, reclamantul a fost deținut în condiții de supraaglomerare extremă, cu puțin acces la lumina zilei, cu acces limitat la apa de la robinet, în special pe parcursul nopții și în prezența unor mirosuri urâte de la veceu, în timp ce nu era asigurat cu hrană de cantitate și calitate suficientă sau lenjerie de pat. Mai mult, el a trebuit să îndure aceste condiții timp de aproape nouă luni, ceea ce constituie o perioadă mai lungă decât perioada de cincisprezece zile pe care reclamantul a trebuit să o îndure în cauza *Kadiķis* (citată mai sus, § 55).

69. În opinia Curții, efectul cumulativ al condițiilor de detenție de mai sus și perioada de timp relativ lungă pe parcursul căreia reclamantul a trebuit să le îndure au constituit o violare a articolului 3 al Convenției.

III. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 5 § 1 AL CONVENȚIEI

70. Reclamantul a susținut că, de la expirarea termenului ultimei încheieri judecătorești, prin care s-a autorizat arestarea sa preventivă, nici o altă decizie judecătorească nu a autorizat detenția sa ulterioară. El a considerat că prevederile legale la care s-a referit Guvernul nu erau previzibile în aplicarea lor, contrar exigențelor articolului 5 al Convenției. El s-a bazat pe cauza *Baranowski v. Poland* (nr. 28358/95, ECHR 2000-III).

71. Guvernul a declarat că, după transmiterea dosarului reclamantului în judecată la 24 octombrie 2004, ținea de competența instanței care judeca cauza să soluționeze orice cereri cu privire la detenția reclamantului la faza judecării cauzei, detenție care s-a bazat pe prevederi clare ale legislației. El a invocat aceleași prevederi legale ca și cele din cauza *Boicenco* (citată mai sus, §§ 64-71).

72. Curtea reamintește că ea a constatat o violare a articolului 5 § 1 al Convenției în cauzele *Boicenco* (citată mai sus, § 154) și *Holomiov* (citată mai sus, § 130). Examinând materialele prezentate ei, Curtea consideră că dosarul nu conține nici un element care i-ar permite să ajungă la o concluzie diferită în această cauză.

73. Curtea constată, din motivele aduse în cauzele citate mai sus, că detenția reclamantului după transmiterea dosarului pentru examinare în instanța de judecată la 24 octombrie 2004, când termenul de detenție autorizat prin ultima încheiere judecătorească a expirat, nu s-a bazat pe nici

o prevedere legală.

74. Prin urmare, a avut loc o violare a articolului 5 § 1 al Convenției.

IV. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 5 § 3 AL CONVENȚIEI

A. Declarațiile părților

75. Reclamantul a pretins că instanțele judecătorești nu au adus „motive relevante și suficiente” pentru încheierile lor de arestare preventivă a sa. În special, instanțele judecătorești au omis să invoce detalii sau probe care să susțină constatările lor cu privire la preținsele pericole cauzate prin eliberarea reclamantului. Reclamantul a prezentat argumente cu privire la fiecare temei pe care, într-o manieră generală, s-au bazat instanțele judecătorești naționale, însă instanțele judecătorești nu au răspuns în nici un fel.

76. Guvernul nu a fost de acord, constatând că instanțele judecătorești au adus motive relevante și suficiente, care s-au bazat pe dosarul care le-a fost prezentat. Guvernul a adăugat că motivele pentru detenția preventivă nu trebuie să fie atât de detaliate încât să dovedească vinovăția acuzatului. El a adăugat detalii cu privire la activitățile reclamantului și probabilitatea ca acesta să influențeze martorii sau să se eschiveze, elemente care nu au fost menționate de către instanțele judecătorești naționale.

B. Aprecierea Curții

77. Curtea reamintește principiile generale stabilite în jurisprudența sa cu privire la motivele detenției preventive (a se vedea, de exemplu, *Șarban*, citată mai sus, §§ 95-99).

78. Curtea va prezuma existența unor motive verosimile precum că reclamantul a comis o infracțiune, având în vedere lipsa probelor suficiente care să dovedească contrariul. Totuși, ea notează că motivele pe care s-au bazat instanțele judecătorești naționale în deciziile lor de a autoriza arestarea preventivă a reclamantului și de a prelungi detenția acestuia (a se vedea paragrafele 9 și 13 de mai sus) au fost cu adevărat identice cu motivele folosite de instanțele judecătorești naționale pentru arestarea preventivă a reclamantului în cauza *Șarban* (citată mai sus, §§ 11 și 14). Ca și în cauza *Șarban*, instanțele judecătorești naționale s-au limitat la parafrizarea motivelor pentru detenție prevăzute de Codul de procedură penală, fără a explica cum acestea se aplică cauzei reclamantului. Prin urmare, Curtea nu consideră că această cauză poate fi distinsă de cauza *Șarban* în ceea ce privește relevanța și suficiența motivelor pentru detenție.

79. Prin urmare, a avut loc o violare a articolului 5 § 3 al Convenției în această privință.

V. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 5 § 4 AL CONVENȚIEI

80. Reclamantul a pretins că lui nu i s-a permis să se întâlnească cu avocatul său în condiții de confidențialitate și că el a fost separat de acesta printr-un perete de sticlă, care împiedica purtarea unei discuții normale sau lucrul cu documentele. Prin urmare, ei trebuiau să strige pentru a se auzi unul pe celălalt și au refuzat ambii de mai multe ori să se întâlnească în astfel de condiții, informând instanța judecătorească că ei nu puteau să se pregătească pentru ședințe. Reclamantul a depus pretenția sa inițială în temeiul articolului 8 al Convenției, însă, în observațiile sale ulterioare, el s-a referit la aceasta prin prisma articolului 5 § 4 al Convenției.

81. Guvernul a susținut că reclamantul nu a fost împiedicat să se întâlnească cu avocatul său în condiții de confidențialitate și că legislația prevedea expres un asemenea drept. De fapt, ei s-au întâlnit de 18 ori pe parcursul celor cinci luni de detenție a reclamantului în Izolatorul de Detenție Provizorie al CCCEC. Nici un ofițer al CCCEC nu a fost prezent la întrevederi. Mai mult, corespondența dintre deținuți și avocații lor nu putea fi cenzurată, iar reclamantului trebuia să-i fie înmănat orice document de la avocatul său în decurs de 24 de ore.

82. Potrivit Guvernului, peretele de sticlă era necesar pentru a proteja deținuții și avocații și nu împiedica comunicarea normală. Reclamantul nu a prezentat probe precum că discuțiile sale cu avocatul au fost interceptate, ceea ce, în orice caz, ar fi contrar legislației. În continuare, pentru a justifica prezența peretelui de sticlă, el s-a referit la cauza *Kröcher and Möller v. Switzerland* (nr. 8463/78, DR 26, p. 40).

83. În hotărârea *Reinprecht v. Austria* (nr. 67175/01, § 31, ECHR 2005-...), Curtea a făcut un rezumat al principiilor care rezultă din jurisprudența sa cu privire la articolul 5 § 4, după cum urmează:

„(a) Articolul 5 § 4 al Convenției dă dreptul persoanei arestate sau deținute să inițieze proceduri cu privire la condițiile procedurale și materiale care sunt esențiale pentru legalitatea, în sensul Convenției, a lipirii ei de libertate (a se vedea, printre multe altele, *Brogan and Others v. the United Kingdom*, hotărâre din 29 noiembrie 1988, Seria A nr. 145-B, p. 34-35, § 65).

(b) Deși nu este întotdeauna necesar ca procedura în temeiul articolului 5 § 4 să fie însoțită de aceleași garanții ca și cele cerute de articolul 6 al Convenției pentru cauze penale sau civile, ea trebuie să aibă un caracter judiciar și să asigure garanții adecvate felului lipirii de libertate în cauză (a se vedea, spre exemplu, *Assenov and Others v. Bulgaria*, hotărâre din 28 octombrie 1998, *Reports of Judgments and Decisions* 1998-VIII, p. 3302, § 162 și *Wloch v. Poland*, nr. 27785/95, § 125, ECHR 2000-XI, cu referire în ambele cauze la *Megyeri v. Germany*, hotărâre din 12 mai 1992, Seria A nr. 237-A, p. 11, § 22).

(c) Procedurile trebuie să fie contradictorii și trebuie întotdeauna să asigure egalitatea armelor între părți (a se vedea, *Lamy v. Belgium*, hotărâre din 30 martie 1989, Seria A nr. 151, § 29). În cazul unei persoane a cărei detenție cade sub incidența articolului 5 § 1(c), este necesară o audiere (a se vedea *Nikolova v. Bulgaria* [GC], nr. 31195/96, § 58, ECHR 1999-II; *Assenov and Others*, citată mai sus, § 162, cu referire

la *Schiesser v. Switzerland*, hotărâre din 4 decembrie 1979, Seria A nr. 34, p. 13, §§ 30-31; *Sanchez-Reisse v. Switzerland*, hotărâre din 21 octombrie 1986, Seria A nr. 107, p. 19, § 51 și *Kampanis v. Greece*, hotărâre din 13 iulie 1995, Seria A nr. 318-B, p. 45, § 47).

(d) Mai mult, articolul 5 § 4 cere ca o persoană deținută preventiv să poată iniția proceduri la intervale rezonabile pentru a contesta legalitatea detenției sale (a se vedea *Assenov and Others*, citată mai sus, p. 3302, § 162, cu referire la *Bezicheri v. Italy*, hotărâre din 25 octombrie 1989, Seria A nr. 164, p. 10-11, §§ 20-21).”

84. S-a constatat că articolul 6 se aplică uneori la faza prejudiciară (a se vedea, spre exemplu, *Imbrioscia v. Switzerland*, hotărâre din 24 noiembrie 1993, Seria A nr. 275, p. 13, § 36 și *John Murray v. the United Kingdom*, hotărâre din 8 februarie 1996, *Reports*, 1996-I, p. 54, § 62), în timpul căreia, de obicei, are loc revizuirea legalității detenției preventive. Totuși, această aplicabilitate este limitată la anumite aspecte.

85. S-a constatat că garanțiile prevăzute de articolul 6 cu privire la accesul la un avocat sunt aplicabile procedurilor *habeas corpus* (a se vedea, spre exemplu, *Winterwerp v. the Netherlands*, hotărâre din 24 octombrie 1979, Seria A nr. 33, § 60). În *Bouamar v. Belgium* (hotărâre din 29 februarie 1988, Seria A nr. 129, § 60), Curtea a constatat că este esențial nu numai ca persoana în cauză să aibă posibilitatea să fie audiată în persoană, dar și ca ea să beneficieze de asistența efectivă a avocatului său.

86. Sarcina Curții în această cauză este să decidă dacă reclamantul a putut să primească asistență efectivă de la avocatul său astfel încât aceste cerințe să fie satisfăcute.

87. Unul din elementele cheie ale unei reprezentări efective de către un avocat a intereselor clientului său este principiul conform căruia confidențialitatea informației transmise între ei trebuie să fie protejată. Acest privilegiu încurajează o comunicare deschisă și onestă între clienți și avocați. Curtea reamintește că ea, anterior, a constatat că comunicarea confidențială dintre o persoană și avocatul său este protejată de Convenție, reprezentând o garanție importantă a dreptului unei persoane la apărare (a se vedea, spre exemplu, *Campbell v. the United Kingdom*, hotărâre din 25 martie 1992, Seria A nr. 233, § 46 și Recomandarea Rec(2006)2 (a se vedea paragraful 40 de mai sus)).

88. Într-adevăr, dacă un avocat nu poate să comunice cu clientul său și să primească de la acesta instrucțiuni confidențiale fără a fi supravegheați, asistența sa ar pierde mult din utilitate, pe când Convenția a fost gândită pentru a garanta drepturi care sunt practice și efective (a se vedea, *inter alia*, *Artico v. Italy*, hotărâre din 13 mai 1980, Seria A nr. 37, p. 16, § 33).

89. Curtea consideră că o ingerință în privilegiul avocat-client și, astfel, în dreptul deținutului la apărare, nu cere în mod necesar ca o interceptare sau ascultare să aibă loc. În opinia Curții, o suspiciune veritabilă, bazată pe motive rezonabile că discuția lor a fost ascultată, poate fi suficientă pentru a limita eficacitatea asistenței pe care ar putea s-o ofere avocatul. O astfel de

suspiciune, în mod inevitabil, ar inhiba o discuție liberă dintre avocat și client și ar afecta dreptul persoanei deținute de a contesta, în mod efectiv, legalitatea detenției sale.

90. Prin urmare, Curtea trebuie să stabilească dacă reclamantul și avocatul său au avut o suspiciune veritabilă, bazată de motive rezonabile, că discuția lor în camera pentru întrevederi dintre avocați și clienți din cadrul CCCEC nu a fost confidențială. Din observațiile reclamantului, se pare că suspiciunea că discuțiile lui cu avocatul său ar fi fost interceptate a fost veritabilă (a se vedea paragraful 22 de mai sus). Curtea, de asemenea, va analiza dacă un observator obiectiv, imparțial și informat ar putea să creadă că în camera pentru întrevederi din cadrul CCCEC discuțiile dintre avocați și clienți sunt interceptate sau ascultate.

91. Curtea notează că problema cu privire la pretinsa lipsă a confidențialității discuțiilor dintre avocați și clienți din Izolatorul de Detenție Provizorie al CCCEC a constituit o chestiune de îngrijorare serioasă pentru întreaga comunitate a avocaților din Republica Moldova pentru o perioadă lungă de timp și că acest lucru a constituit chiar cauza unei greve organizate de Baroul Avocaților din Republica Moldova (a se vedea paragraful 33 de mai sus). Cererile Baroului de a verifica prezența dispozitivelor de interceptare în peretele de sticlă au fost respinse de către administrația CCCEC (a se vedea paragraful 34 de mai sus) și se pare că acest lucru a întărit suspiciunea avocaților. O astfel de îngrijorare și protestul Baroului Avocaților, în opinia Curții, ar fi suficient pentru a genera dubii despre confidențialitate în mintea unui observator obiectiv.

92. Referirea reclamantului la probe indirecte precum că discuțiile sale cu avocatul său au fost ascultate (a se vedea paragraful 25 de mai sus) nu dovedește că în camera pentru întrevederi de la CCCEC avea loc o supraveghere. Totuși, în contextul îngrijorării generale a Baroului, o astfel de speculație poate fi suficientă pentru a crește îngrijorarea observatorului obiectiv.

93. Prin urmare, concluzia Curții este că reclamantul și avocatul său puteau, în mod rezonabil, să aibă motive să creadă că discuțiile lor din camera pentru întrevederi dintre avocați și clienți din cadrul CCCEC nu au fost confidențiale.

94. Mai mult, Curtea notează că, contrar declarațiilor Guvernului că reclamantul și avocatul său puteau ușor să facă schimb de documente, fotografiile prezentate de Guvern (a se vedea paragraful 18 de mai sus) arată că acest lucru nu este așa, datorită lipsei vreunui orificiu în peretele de sticlă. Acest lucru, în opinia Curții, a îngreunat și mai mult sarcina avocatului.

95. Curtea reamintește că, în cauza *Șarban v. Moldova*, ea a respins o pretenție oarecum similară, examinată prin prisma articolului 8 al Convenției, deoarece reclamantul nu a prezentat probe în susținerea pretenției sale și deoarece Curtea a considerat că obstacolele la o

comunicare efectivă dintre reclamant și avocatul său nu au împiedicat reclamantul să beneficieze de o apărare efectivă în fața instanțelor naționale. Totuși, luând în considerație informația de care dispune cu privire la impedimentele reale create de peretele de sticlă pentru confidențialitatea discuțiilor și schimbul de documente dintre avocați și clienții acestora deținuți la CCCEC, Curtea este acum convinsă că existența peretelui de sticlă prejudiciază dreptul la apărare.

96. Guvernul s-a referit la cauza *Kröcher and Möller v. Switzerland*, în care s-a constatat că faptul că avocatul și clienții săi au fost separați de un perete de sticlă nu a constituit o încălcare a dreptului la discuții confidențiale. Curtea notează că reclamantii în acea cauză au fost acuzați de acte extrem de violente și erau considerați foarte periculoși. Totuși, în această cauză, reclamantul nu avea antecedente penale (a se vedea paragraful 11 de mai sus) și a fost urmărit pentru infracțiuni neviolente. Mai mult, se pare că în Izolatorul de Detenție Provizorie al CCCEC nu s-a luat în considerație caracterul deținuților, peretele de sticlă fiind o măsură generală care afecta, fără deosebire, pe toate persoanele deținute acolo, indiferent de circumstanțele lor personale.

97. Motivele de securitate invocate de Guvern nu sunt convingătoare, deoarece în dosar nu există nimic care să confirme existența unui risc pentru securitate. Mai mult, în circumstanțe excepționale când supravegherea întrevederilor dintre avocat și client ar putea fi justificată, supravegherea vizuală a acelor întrevederi ar fi suficientă pentru astfel de scopuri.

98. În lumina celor de mai sus, Curtea consideră că imposibilitatea reclamantului să discute cu avocatul său chestiuni direct relevante pentru apărarea sa și pentru contestarea detenției sale preventive, fără a fi separați de peretele de sticlă, a afectat dreptul său la apărare.

99. Prin urmare, a avut loc o violare a articolului 5 § 4 al Convenției.

VI. APLICAREA ARTICOLULUI 41 AL CONVENȚIEI

100. Articolul 41 al Convenției prevede următoarele:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o violare a Convenției sau protocoalelor sale și dacă dreptul intern al Înantelor Părți Contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei violări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o satisfacție echitabilă.”

A. Prejudiciu

101. Reclamantul a pretins 13,000 euro (EUR) cu titlu de compensații pentru prejudiciul cauzat lui prin încălcarea drepturilor sale, inclusiv EUR 9,000 pentru violarea mai multor prevederi ale articolului 5 al Convenției. În susținerea pretențiilor sale, el s-a bazat pe jurisprudența Curții pe marginea unor pretenții similare.

102. Guvernul nu a fost de acord cu suma pretinsă de reclamant, susținând că era excesivă în lumina jurisprudenței Curții. El a declarat că jurisprudența la care a făcut referire reclamantul viza situații care nu aveau nimic în comun cu cauza acestuia în ceea ce privește natura și gravitatea pretinselor violări, efectele acestora asupra reclamantului și atitudinea autorităților de stat. Autoritățile au întreprins toate măsurile necesare pentru a satisface necesitățile reclamantului, iar tratamentul său nu a atins nivelul minim cerut de articolul 3 al Convenției. Orice constatare a unei violări a articolului 5 al Convenției ar trebui să constituie în sine o satisfacție echitabilă.

103. Curtea consideră că reclamantului trebuia să-i fi fost cauzat un anumit stres și neliniște în rezultatul omisiunii autorităților de a respecta drepturile sale garantate de articolele 3 și 5 (§§ 1, 3 și 4) ale Convenției, adică detenția sa în condiții inumane, precum și detenția sa fără o bază legală adecvată sau motive relevante timp de mai mult de un an și omisiunea de a-i permite să se întâlnească cu avocatul său în condiții de confidențialitate. Ea acordă reclamantului suma totală de EUR 7,000 cu titlu de prejudiciu moral (a se vedea *Ječius v. Lithuania*, nr. 34578/97, § 109, ECHR 2000-IX).

B. Costuri și cheltuieli

104. Reclamantul a pretins EUR 8,208 cu titlu de costuri și cheltuieli. El a prezentat o listă a orelor lucrate de avocatul său pentru pregătirea cauzei (77 ore) și a onorariului pe oră pentru fiecare tip de activitate, care a corespuns unei decizii a Baroului Avocaților din Republica Moldova adoptată la 29 decembrie 2005, prin care s-a recomandat nivelul de remunerare pentru avocații care reprezintă reclamanți în tribunalele internaționale.

105. Guvernul a considerat aceste pretenții ca fiind nejustificate, având în vedere realitățile economice ale vieții din Republica Moldova. El a susținut că reclamantul nu a prezentat o copie a unui contract de reprezentare a sa și a pus la îndoială numărul de ore petrecute pentru cercetarea jurisprudenței Curții și întocmirea observațiilor reclamantului.

106. Curtea reamintește că, pentru ca costurile și cheltuielile să fie rambursate în temeiul articolului 41, trebuie stabilit dacă ele au fost necesare, realmente angajate și rezonabile ca mărime (a se vedea *Croitoru v. Moldova*, nr. 18882/02, § 35, 20 iulie 2004). În conformitate cu articolul 60 § 2 al Regulamentului Curții, o listă detaliată a tuturor pretențiilor urmează a fi prezentată, în caz contrar, Camera poate respinge pretenția în întregime sau în parte.

107. În această cauză, Curtea notează că, în timp ce reclamantul nu a prezentat o copie a unui contract încheiat cu avocatul său, el a autorizat avocatul în mod corespunzător să-l reprezinte în procedurile în fața acestei

Curți. Totuși, suma cerută este excesivă și trebuie acceptată doar în parte. Având în vedere lista detaliată a orelor lucrate, numărul și complexitatea chestiunilor examinate, Curtea acordă reclamantului EUR 1,800 cu titlu de costuri și cheltuieli.

C. Dobânda de întârziere

108. Curtea consideră că este corespunzător ca dobânda de întârziere să fie calculată în dependență de rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană, la care vor fi adăugate trei procente.

DIN ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

1. *Declară* inadmisibile pretențiile formulate în temeiul articolului 3 al Convenției în ceea ce privește pretinsa lipsă a tratamentului medical adecvat și în temeiul articolului 5 în ceea ce privește omisiunea de a permite accesul la materialele dosarului, iar restul cererii admisibil;
2. *Hotărăște* că a avut loc o violare a articolului 3 al Convenției în ceea ce privește condițiile de detenție a reclamantului în Închisoarea nr. 3;
3. *Hotărăște* că a avut loc o violare a articolului 5 § 1 al Convenției în ceea ce privește detenția reclamantului după 24 octombrie 2004 fără o bază legală;
4. *Hotărăște* că a avut loc o violare a articolului 5 § 3 al Convenției în ceea ce privește insuficiența motivelor aduse pentru prelungirea detenției reclamantului;
5. *Hotărăște* că a avut loc o violare a articolului 5 § 4 al Convenției în ceea ce privește ingerința în dreptul reclamantului de a comunica cu avocatul său în condiții de confidențialitate;
6. *Hotărăște*
 - (a) că statul pârât trebuie să plătească reclamantului, în termen de trei luni de la data la care această hotărâre devine definitivă în conformitate cu articolul 44 § 2 al Convenției, EUR 7,000 (șapte mii euro) cu titlu de prejudiciu moral și EUR 1,800 (o mie opt sute euro) cu titlu de costuri și cheltuieli, care să fie convertite în valuta națională a statului pârât conform ratei aplicabile la data executării hotărârii, plus orice taxă care poate fi percepută;

(b) că, de la expirarea celor trei luni menționate mai sus până la executarea hotărârii, urmează să fie plătită o dobândă la sumele de mai sus egală cu rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană pe parcursul perioadei de întârziere, plus trei procente;

7. *Respinge* restul pretențiilor reclamantului cu privire la satisfacția echitabilă.

Redactată în limba engleză și comunicată în scris la 10 mai 2007, în conformitate cu articolul 77 §§ 2 și 3 al Regulamentului Curții.

T.L. EARLY
Grefier

Nicolas BRATZA
Președinte